

1979/5

Helytörténeti kutatás
– helytörténetírás

Ember és város

Látogatás Vasas Károly
és Somogyi Győző
műtermében

Karácsondi Imre versei,
Dózsa Ildikó, Révy Eszter
és Ardamica Ferenc
próza írása

Az ember tragédiája
– lemezen

Táj – ember – irodalom

PALŐCFÖLD

Nem csökkenő bőséggel ömlik a szó a vidékiségről. Az apadás jelei egyáltalán nem mutatkoznak, ám használható igazságok nem ily mértékben szitálhatók ki a hordalékból. Ha jól értem a mélyen szántó megállapítások lényegét, akkor a szóban forgó jelenségben elsősorban kóros önelégültséget, az elégedettség rezzenéstelen állóvizét kell látnunk. Ismerünk már olyan munkákat, amelyek ezt a fételt meggyőző tényanyag birtokában alapos elemzés után állították fel. De mint nálunk oly' gyakran történni szokott, a megszívlelendő gondolat alig növelte önismeretünket. Ettől még a vidékiség

mibenlétének, a vidékiségnek „mint olyannak” a „kutatása” divat lett. Ma a szociográfiával kacérkodók, az irodalmi riporttal próbálkozók közül legalább minden harmadik a vidékiséget akarja leleplezni. Nem áll szándékomban tagadni: napjaink valóságának egyik fontos kérdéséről van szó; csak attól tartok, provincializmusunk legfőbb ismerve lassan az lesz, hogy buzgalmunk akkor igazán törtetlen, ha a provincializmusról beszélhetünk. S ezenközben föl sem tűnik életünk valódi természete, az a körülmény, hogy a vidéki lét más is mint vidékies — nemesak elértéktelenedő állandóság, kont-

roll nélküli bezártság, és emberek, értékek menthetetlen devalválódása. A vidéki értelmiség lassan olyan szorongásosan ragaszkodik ehhez a negatív látülethez, hogy ez a védekező reflex torzítja el ítéletalkotását. Már-már nem is a viszonyítási alap beszűkülése a tulajdonképpen akut probléma, hanem az értékrend bizonytalansága miatti örökös kételkedés mindenben, ami helyi, állandó hivatkozással valami országosra — teljesen meghatározatlan tartalommal. Ez a sokaknál beállítódottsáig rögzült magatartás pedig okozhat akkora kárt, mint a vidékiség már többé-kevésbé ismert hatásai. (Kevesen vannak még az olyanok, mint például a helytörténetírásról folyó polémiainkban megszólalók, akik a kritikus szellemnek ezt a csapdáját ki tudják kerülni.)

Kárt okozhat, mert lehetetlenné teszi az egyre nyilvánvalóbb helyzet felismerését. Azt, amiről mindannyian tudunk, de amit a szükségesnél kevesebbet hangsúlyozunk. Nevezetesen, hogy ma már az élet minden területén, így a szellemi életben is, a vidék értékek termelője, s nem pusztán értékek jó vagy rossz fogyasztója, főlélője. Most látjuk igazán, hogy a vidék ilyen irányú megerősödésére kultúránk egészséges fejlődése érdekében változatlanul szükség van. Ennek a folyamatnak a garanciája az is, hogy a vidék ma már számos országos rangú szellemi műhellyel bír. A sok példa közül elég, ha a sajátos arculatú, az utóbbi években érzékelhető minőségi változáson keresztülment tájegységi, megyei folyóiratokat említjük. Ezekből is kiderül, hogy a helyi szín, a helyi sajátosságok egyre kevésbé jelentenek változatlan-ságot-változtathatlanságot. Ezért bizonyos alapállások és vélemények ma már nem is annyira a provincializmus kérlelhetetlen bírálását jelentik, hanem gyakran sznobságot, meddő kívülállást a bekapcsolódás helyett.

Természetesen a vidékiség tünetei még nem sorvadtak el, s ennek a jellegzetes magyar betegségnek a gyógykezelésére változatlanul szükség van. Ugyanakkor szükség van arra is, hogy a vidéki lét pozitívumain létrejőjön egy büntudat nélküli, de a szellemi éberséget nem szüneteltető magatartás. Hogy végre lássunk egészséges lokálpatriótát, aki öntudattal áll a maga talaján, tudomása van a tág világról. Mércéje — az önismeret — pedig egyre többeké.

Laczkó Pál

1979|5

- 3 Hegyi András: Helytörténet — tudatformálás
- 5 Schneider Miklós: Néhány szó a helytörténetírásról
- 6 Németh Márta: Metamorfózisok
- 7 Sulyok László: Tengődők
- 9 Kunszabó Ferenc: Mi az egészséges?
- 10 Molnár Zsolt: Szolgálat és kötődés (Vasas Károly műtermében)
- 12 P. Szabó Ernő: Az ember arca (Somogyi Győző műtermében)

- 13 Karácsondi Imre: Kirándulás, Arc, Tanulmány, (Ön)reklám, Hegedű
- 14 Révy Eszter: Történet
- 15 Dózsa Ildikó: Álruhások
- 18 Ardamica Ferenc: Megállók, állomások

- 21 Csukly László: Az ember tragédiája — lemezen
- 22 Belitzky János: Mikszáth Kálmán: Matyi bátyánk
- 24 Táj — ember — irodalom (összeállította Kojnok Nándor)

- 26 Halmos Ferenc: Illő alázattal (Horpácsi Sándor)
- 28 Cselényi László: Krétakor (P. Sz. E.)
- 28 Szalay Károly: Humor és satíra Mikszáth korában (SDM)
- 30 Valentyin Raszputyin: Isten veled, Matyóra! (salgói)
- 30 RAJZOK (Krunák Emese)

*

A címlapon, borítokon és belső oldalakon Farkas András munkái (fotó: Kulcsár József).

PALÖCFÖLD

TÁRSADALOMPOLITIKAI IRODALMI MŰVESZETI FOLYÓIRAT

A NÓGRÁD MEGYEI TANÁCS MŰVELŐDESUGYI OSZTÁLYÁNAK LAPJA
 Főszerkesztő: Végh Miklós. Szerkesztőség: 3100 Salgótarján, Arany János út 21. Telefon: 14-13. Kiadja a Nógrád megyei Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Bálint Tamás igazgató. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben, és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest V., József nádor tér 1. sz. Postacím: 1900 Budapest) közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-961 62 pénzforgalmi jelzőszámmal. Egyes szám ára 10 Ft, előfizetési díj fél évre 30, egy évre 60 Ft. Megjelenik kéthavonta. Kéziratokat és rajzokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

INDEX: 25 952

ISSN 0555-8867

79.2959 N. S. 1200 db